

Река Назар Павлович,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ФПВН Національного університету «Києво-
Могилянська академія»

Науковий керівник:

доцент кафедри української мови
Національного університету «Києво-
Могилянська академія», кандидат
філологічних наук, доцент *Доценко О. Л.*

МОВНА СИТУАЦІЯ ТА МОВНА ПОЛІТИКА В ПІВДЕННОМУ РЕГІОНІ УКРАЇНИ (ОДЕСЬКА ОБЛАСТЬ, МІСТО БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ, БІЛГОРОД-ДНІСТРОВСЬКИЙ РАЙОН)

Південна Одещина (зокрема місто Білгород-Дністровський, Білгород-Дністровський район) – це Бессарабія, історичний регіон між річкою Дністер і гирлом Дунаю.

Бессарабія – це багатонаціональний край, тут проживають більше сорока національностей: українці, росіяни, молдовани, болгари, гагаузи, німці, євреї, цигани, греки, турки, вірмени, азербайджанці тощо. Культурне та мовне різноманіття є характерною ознакою сучасної Бессарабії.

Територія сучасного півдня Одеської області була протягом століть у складі Молдавського воеводства, Київської Русі, Галицького князівства, тут було створено й Задунайську Січ. Деякий час територія була під владою Російської імперії, Румунії, Радянського Союзу, які проводили на окупованих землях свою мовну політику, направлену на витіснення української мови та заміну її мовою окупанта [1, с. 35–36].

Сучасна мовна ситуація є наслідком довготривалої відсутності державності та розвитку української мови як офіційної мови країни. Однак із здобуттям незалежності України все мало б змінитися на краще, тому що українська мова – державна мова України, визначена статтею 10 Конституції України як офіційна в законодавстві. Однак державні органи місцевої влади не приділяли достатньої уваги мовній політиці. Білгород-Дністровський район та місто Білгород-Дністровський Одеської області не стали винятком.

Мовна ситуація в цьому регіоні є багатомовною, налічує 5 найчисленніших етнічних груп національних меншин, які мають найбільший вплив на мовну ситуацію в регіоні.

За даними сайту
Державної служби статистики України ukrstat.gov.ua.

Розглянувши ступінь генетичної близькості мов цього регіону, можна зазначити, що вони хоч і не близькі, але мають деякі спільні риси. Аналізуючи дані, виокремлюємо такі ознаки: а) мови нерівнозначні; б) характер панівної мови – місцева (українська); в) демографічна та комунікативна потужність мов нацменшин низька (молдавська та болгарська), окрім російської.

*Співвідношення етномовного складу населення
Білгород-Дністровського району*

	українська *	російська *	молдовська *	болгарська *
Білгород-Дністровський район	80,8	13,0	5,0	0,6

За даними Всеукраїнського перепису населення 2001 року

У Білгород-Дністровському районі та місті Білгород-Дністровському такі ознаки літературної мови як унормованість та стандартність відсутні в побуті мешканців, хоча українська мова є обов'язковою для вивчення та використання в усіх сферах людської діяльності країни. До того ж певний відсоток мешканців Одещини, а саме Болградського, Ізмайльського районів, маючи можливість навчання мовою нацменшин, також порушують вимоги стандартності та унормованості української літературної мови.

Вивчення науковцями мовної ситуації в Одещині на початку XXI століття дозволяє говорити про існування явища білінгвізму, тобто двомовності. Мешканці регіону рідними назвали дві мови, однією з двох рідних мов завжди називається російська. Основними варіантами білінгвізму серед мешканців є українсько-російський і російсько-український білінгвізм.

У сучасній Бессарабії білінгвізм притаманний як неросійському, так і неукраїнському населенню. Це болгарсько-російський, вірмено-російський, молдавсько-російський, гагаузько-російський, цигансько-російський. У їхніх межах чітко розрізняються сфери спілкування рідною і українською чи російською мовами. Їх представники частіше в сім'ї спілкуються рідною, а в побутовій сфері, на роботі, в державних установах – російською мовою. Як приклад, типовим є вживання таких слів: *да, город, краса, кровать, ждати, держати, вірówka, боліти, минута, врем'я, парень, конфета, кофе, год, сутки, осуждати, цитати, салфетка, носки, роботящий, лучше, лічити (лікувати), грязь, усніти, неділя (тиждень), цвіток, одкрити, одвести, одійти, одіяло*. Люди, хоча й надають перевагу російській, але ж добре розуміють українську мову [1, с. 40]. Таке явище двомовності має як позитивний (високий рівень толерантності, взаємозв'язок і взаємопроникнення мов, які співіснують на одній території), так і негативний характер – поширення такого явища як суржик, що охоплює всі мовні рівні, особливо потерпає від нього усне мовлення.

У Білгород-Дністровському районі та місті Білгород-Дністровський Одеської області діють такі ЗМІ: канал «Перший муніципальний», служба новин «Наше місто», газета «Горнадо», газета «Слово Придністровья» (рос. мова). Проаналізувавши дані масмедіа, дійшли висновку, що в них використовується як українська, так і російська мови, інколи з порушенням мовних норм, зокрема лексичних, акцентуаційних, орфоепічних та граматичних.

У місцевій пресі систематичної й планомірної пропаганди лінгвістичних знань не спостерігається, а місцеве радіо та телебачення цьому питанню уваги практично не приділяє. У місті та районі не створені та не функціонують державні або громадські організації з контролю та регулювання мовної політики. Представники міської влади, на відміну від районної, під час виступів перед громадами майже завжди використовують російську мову, порушуючи закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної».

Водночас усі масові заходи в місті та районі проводяться виключно державною мовою. У закладах освіти (ЗЗСО, ЗФПО,

позашкільних закладах) міста та району освітній процес здійснюється українською мовою згідно із законодавством України. Підвищення мовної культури здобувачів освіти в цих закладах здійснюється за рахунок проведення різноманітних мовно-літературних конкурсів, олімпіад, конференцій, участі у флешмобах, челенджах та ін.

Відповідно до згаданої вище статті 10 Конституції України в Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України. Тому органами влади проводяться загальноміські фестивалі культури національних меншин: молдавської, болгарської тощо.

Слід відзначити, що після початку повномасштабної збройної агресії РФ проти України в регіоні, зокрема в Білгород-Дністровському районі та місті Білгород-Дністровському, спостерігаються зміни у свідомості мешканців міста та району, переосмислення використання російської мови, сприйняття її як мови агресора та ворога.

Проаналізувавши мовну ситуацію та мовну політику в регіоні, можемо дійти висновку, що її характерною ознакою є білінгвізм, а саме російсько-український та українсько-російський, що спостерігається як на побутовому так і на офіційному рівнях.

Підсумовуючи, відзначимо, що на законодавчому рівні державою створені всі необхідні умови для функціонування української мови в усіх сферах життєдіяльності громадян. Головною умовою реалізації мовної політики України є наявність високого рівня громадянської самосвідомості, пробудження якої ми зараз спостерігаємо.

Список використаних джерел

1. Розова Т., Барков В. Мовна толерантність півдня України // Політичний менеджмент: наук. журнал / голов. ред. Ю.Ж. Шайгородський. 2003. № 3. С. 36–42.

Савка Наталя Іванівна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

професор кафедри правничої лінгвістики

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат філологічних наук, доцент

Стратулат Н. В.

СУФІКСАЛЬНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ У ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ»

Онтологічною ознакою мови є її постійна мінливість та динамічність, що пов'язана з сучасними умовами, які передбачають входження інновацій в культурну, суспільно-політичну, наукову і інші сфери людської діяльності. Існування мови, динамічні процеси,